

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Országinformáció Koszovó, 2008. január 6.

A férfi homoszexualitás megítélése Koszovóban

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága egy 2004. október 25-én kiadott jegyzékében¹ a következőket írta a koszovói meleg helyzetével kapcsolatban:

„A koszovói társadalmat patriarchális és tradicionális viszonyok jellemzik, ennek következtében a homoszexualitást a legtöbbször tabuként kezelik. Egyesek nyíltan vállalják homoszexualitásukat, ők az urbánus Pristinában koncentrálódnak. Vidéken a homoszexualitást „nem létezőnek” tekintik, és titokban tartják mind az egyének, mind a családok. Valószínű, hogy egyének/csoportok pszichikai és fizikai fenyegetésének és zaklatásának lennének kitéve azon homoszexuálisok, akiről kiderül nemi orientációjuk, vagy akik homoszexualitásukat nyíltan gyakorolják Koszovóban.”

Az Európai Bizottság Koszovóról szóló, 2007 novemberében kiadott jelentésének² emberi jogokra és a kisebbségek helyzetére vonatkozó része az antidiszkriminációs szabályokról írottak kapcsán külön kiemeli a homoszexuálisok jogait:

„(...) a minisztériumokban felállított emberi jogi egységek elégtelennek bizonyultak annak biztosítására, hogy az antidiszkriminációs rendelkezések hasznukra legyenek a polgároknak a mindennapi élet során. A figyelemfelhívó tevékenységek nem vezettek kézzelfogható eredményekre. Továbbra is hiányosak az antidiszkriminációs rendelkezések betartásának biztosításáért felelős központi intézmények hivatali kapacitásai – ide tartozik a jó kormányzásért felelős iroda, a bíróságok, illetve a minisztériumokban található emberi jogi egységek. Szükséges elősegíteni a homoszexuálisok és egyéb csoportok jogainak érvényesülését, hogy ezáltal legyőzhetővé váljanak a velük szembeni előítéletek, valamint a verbális és fizikai agresszió.”

Az Amnesty International 2007-es, Szerbiáról szóló országjelentése³ külön egységben foglalkozik a koszovói helyzettel. Ott többek között az alábbi esetleírás szerepel:

„2006 elején a Koszovói Rendőri Szolgálat (KRSZ) egy vezető rangú tisztviselőjét elmozdították állásából, más rendőröket pedig jogi továbbképzésben részesítettek egy UNMIK⁴-hez érkezett panaszt követően, amelyet két homoszexuális férfi nyújtott be. A két férfit 2005. december 21-én Pristina külterületén megtámadták, amelyet követően rendőrök kórházba szállították őket, ahol arra kérték az áldozatokat, hogy tegyenek feljelentést, ám amint fény derült szexuális orientációjukra, sértő és megalázó bánásmódot kellett elszenvedniük. A rendőrök hibásan azt mondták az áldozatoknak, hogy a homoszexualitás Koszovóban büntetendő.”

Erre az említett esetre más források is felhívják a figyelmet. Az Egyesült Államok Külügyminisztériuma által Szerbiáról, 2007 márciusában közzétett országjelentés Koszovóval foglalkozó része⁵ több másik mellett szintén

¹In: YK and RL (Kosovo– Risk to homosexuals) Serbia and Montenegro CG [2005] UKIAT 00005, Immigration Appeal Tribunal; 2004 december http://209.85.129.104/search?q=cache:o1TCkX-0z-EJ:www.ait.gov.uk/Public/Upload/j1098/2005_ukiat_00005_yk_rl_serbiaandmontenegro_cg.doc+homosexual+kosovo&hl=hu&ct=clnk&cd=1&gl=hu

² Commission Staff Working Document – Kosovo Under UNSCR 1244 2007 Progress Report, 06. november. 2007; 19. old. http://www.ecoi.net/file_upload/432_1194603145_kosovo-progress-reports-en.pdf

³ Amnesty International Report 2007 <http://www.amnesty.org/en/region/europe-and-central-asia/balkans/serbia>

⁴ United Nations Mission in Kosovo – az ENSZ koszovói missziója

⁵ Country Reports on Human Rights Practices – 2006; Released by the Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor; US Department of State, 2007. március 6. <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78837.htm>

Magyar Helsinki Bizottság

megemlíti az ügyet, hozzátéve, hogy „a KRSZ az eljárás idejére felfüggesztette a két rendőr fizetését, ... a rendőrök utóbb enyhe megrovásban részesültek, majd visszahelyezték őket pozíciójukba”.

Részletek az országjelentés által felsorolt további esetekből:

„[2006] január 6-án egy ismeretlen személy megtámadta a Társadalmi Emancipációs Központ⁶ – melegeket segítő szervezet – két tagját. Amint kiderült, hogy az áldozatok homoszexuálisak, a KPS bűnözőkként kezdte kezelni őket, az elkövetőt pedig nem tartóztatta le. A KPS az áldozatokat a Pristinai Egyetemi Kórházba szállította, ahol kezelőorvosuk 'beteg embereknek' nevezte őket.”

„[2006] március 25-én egy hét fős csoport megtámadott egy 30 éves férfit, annak homoszexuális mivolta miatt. Bár az illető bejelentette az esetet a KPS-nek, amely ezt követően továbbította az ügyet a Súlyos Bűncselekményi Egységnek, az áldozat később úgy döntött, hogy ejti a vádakát azon nyomás miatt, amelyet az egyik támadó családja gyakorolt rá. A kerületi ügyész folytatta a nyomozást, később pedig a bíróság két elkövetőt hat hónap szabadságvesztésre ítélt.”

„[2006] szeptember 26-án Ferid Agani pszichiáter, a Koszovói Nemzetgyűlés Igazság párti tagja egy helyi újságban publikált cikkében a homoszexualitásra 'súlyos pszichikai rendellenességként' utalt, amely 'ellentétes az emberi természettel'. Két helyi emberi jogi szervezet, a Fiatalok kezdeményezése az emberi jogokért⁷ és a Társadalmi Emancipációs Központ nyilvános bocsánatkérésre szólította fel Aganit, illetve az újságot is, ám ennek egyik fél sem tett eleget.”

Az USA Külügyminisztérium jelentése az általános helyzetet az alábbiak szerint foglalta össze:

„Törvény tiltja a szexuális orientáció alapján való különbségtételt, azonban ezt a rendelkezést nem tartották be az év folyamán.

A homoszexualitással kapcsolatos hagyományos társadalmi attitűdök arra kényszerítik a melegek és leszbikusok többségét, hogy eltitkolják szexuális orientációjukat. A melegek és leszbikusok nem érzik magukat biztonságban, közülük sokan számolnak be őket ért fenyegetésekről. A sajtó erősítette ezeket az attitűdöket azáltal, hogy visszavonás vagy helyesbítés nélkül a homoszexualitással kapcsolatban olyan cikkeket tett közzé, amelyekben a melegeket és leszbikusokat elmebetegeknek titulálták, illetve azt állították róluk, hogy hajlamosak gyerekek szexuális bántalmazására. Homoszexuális személyek munkahelyi diszkriminációról is beszámoltak. Legalább egy párt politikai programja – az iszlám-orientált Igazság Párté – tartalmazta a homoszexualitás elítélését.”

A már említett Társadalmi Emancipációs Központ nevű koszovói szervezet – amely a melegek, leszbikusok, biszexuálisok és transzszexuálisok jogaiért, társadalmi elfogadásáért küzd – a következőket írja honlapján⁸:

„A homoszexualitás olyan tabu Koszovóban, amiről az emberek még csak nem is beszélnek. (...) A meleg, leszbikus, biszexuális és transzszexuális személyek élete Koszovóban mindmáig igen szubkulturális, eldugott. (...) A Társadalmi Emancipációs Központ által biztosított helyszíneken rendszeresen gyűlnek össze meleg, leszbikus, biszex és transzszexuális egyének szórakozni, bár a megjelenők száma meglehetősen alacsony, mivel biztonsági okok miatt a találkozó helyszíne titkos.”

A Gay Times című nagy-britanniai kiadású magazin 2007 szeptemberében közölt egy koszovói vonatkozású cikket⁹, amely a koszovói homoszexuálisok elleni támadások leírása mellett kitért a Társadalmi Emancipációs Központ tevékenységére is. Részletek a publikációból:

„A Társadalmi Emancipációs Központ egy kis melegjogi szervezet, amely úgy döntött, nem regisztráltatja magát, mivel ha ezt tenné, be kellene mutatnia taglistáját a hatóságoknak. Az elsősorban figyelemfelhívó kampányokra koncentráló szervezet úgy látja, hogy az őket érő fenyegetés elsősorban a társadalom, nem pedig a hatóságok felől érkezik. Ám ez a jövőben könnyen megváltozhat, mivel a kormányt jelenleg teljesen leköti Koszovó függetlenségének kérdése.

⁶ Qendra për Emancipim Shoqëror – Center for Social Emancipation

⁷ Youth Initiative for Human Rights

⁸ <http://www.qesh.org/enq.php>

⁹ Gay Times Article on research mission to Serbia, Bosnia and Kosovo – „In Kosovo it is very easy to get killed”; 2007. szeptember 18.

http://www.ilga-europe.org/europe/guide/country_by_country/serbia/gay_times_article_on_research_mission_to_serbia_bosnia_and_kosovo

Magyar Helsinki Bizottság

Bár a koszovói rendőrség reakciói még mindig esetlegesek, a KRSZ fegyelmi bűncselekménnyé minősítette a meleg, leszbikus, biszexuális és transzszexuális személyekkel szembeni diszkriminációt, valamint felállított egy elkülönített összekötő egységet, hogy a homoszexuális sértetteknek ne az általános rendőrségi procedúrán kelljen keresztülmenniük. (...) Azonban a meleg elleni támadások folytatódnak, és csak kevesen jutnak el közülük a bíróságra: vagy mert nem akarják, hogy kiközösítsék őket, vagy mert további zaklatásoktól tartanak.

Nemrég öngyilkosságot követett el egy fiatal férfi, aki az első között vállalta fel nyilvánosan, hogy meleg. A férfi egy fiataloknak szóló tévéműsorban jelent meg, amit követően sorozatos zaklatásnak és diszkriminációnak volt kitéve. (...) Attól tartva, hogy őket is kiközösítik, sok meleg sem szívesen találkozott vele, aminek az eredményeként a férfi kettős diszkriminációt szenvedett el.

A térségben a leszbikus, meleg, biszexuális és transzszexuális személyek ügye a politikai napirend alján szerepel (...) A parlament tagjai, a média bizonyos szegmensei és a vallási vezetők nyíltan homofóbok, ami által elősegítik egy olyan környezet kialakulását, amelyben a leszbikusok, melegek, biszexuálisok és transzszexuálisok elleni erőszakot eltűrik, sőt aktívan támogatják. Ily módon nem meglepő, hogy rendszeresek a támadások...

A homoszexualitásra vonatkozó jogszabályok betartatlanságára számos szervezet és jelentés hívja fel a figyelmet. Az Amnesty International egy 2006 novemberében közzétett jegyzékében¹⁰ a következőkről számolt be:

„A homoszexualitást kriminalizáló jogszabályt 1994-ben hatályon kívül helyezték Szerbiában, azonban az a gyakorlatban máig hatályos maradt, a 2001-es alkotmányos keretszerződés és a 2004-es koszovói nemzetgyűlési törvény bármilyen alapú diszkriminációt tiltó rendelkezései ellenére.”

Az EBESZ koszovói missziója az antidiszkriminációs jogszabályok alkalmazásával kapcsolatban az alábbiakat tette közzé 2007 júniusában¹¹:

„A progresszív jogszabályi keretek ellenére a koszovói társadalomban a szexuális kisebbségeknek továbbra is diszkriminációval és stigmatizációval kell szembenézniük, illetőleg gyakran válnak gyűlölet alapú bűncselekmények áldozataivá.

A leszbikus, meleg, biszexuális és transzszexuális személyek elleni gyűlölet alapú bűncselekményeket rendszerint nem jelentik be, dokumentálatlanok és büntetlenek maradnak. (...) [A szexuális kisebbségek tagjai] tartanak attól, hogy nemi orientációjuk napvilágra kerüljön, mert az őket és családjukat további erőszak célpontjává tenné. Attól félnek, hogy panaszukat nem veszik komolyan, vagy hogy az ilyen bejelentéseket felhasználják ellenük. Okkal nem bíznak azokban a hatóságokban, amelyeknek meg kellene védeniük őket. (...) a gyűlölet alapú bűncselekmények és a leszbikus, meleg, biszexuális és transzszexuális személyekkel szembeni diszkrimináció rendszeres Koszovóban.”

Az Institute for War and Peace Reporting nevű szervezet 2003 júniusában jelentetett meg egy cikket¹² a koszovói meleg helyzetéről, ebből származnak az alábbi idézetek:

„Bár elvileg nem illegális, a homoszexuális viszony mindig is szégyen tárgya és tabu volt Koszovóban. Azok a melegek, akik nem akarnak ennek a szélsőségesen patriarchális társadalomnak a kitaszítottjai lenni, titokban kell, hogy tartsák kapcsolatukat.

Melegjogi aktivisták szerint a helyzet nem javult, (...) rendszeresen kapnak arról szóló jelentéseket, hogy azért vertek vagy szégyenítették meg valakit, mert homoszexualitással vádolták, mindeközben pedig folyamatosan jelennek meg homofób írások a koszovói újságokban.

[Aktivisták] azt mondják, hogy a probléma nem vonta magára a térségben működő emberi jogi szervezetek figyelmét, mivel a 'kirekesztettség' való félelem elrettenti a legtöbb meleget a gyűlölet alapú bűncselekmények hatóságoknál való bejelentésétől.”

A cikkben megszólaltatták Marek Nowitzkit, korábbi koszovói ombudsmant is: *„Egy nagyon tradicionális társadalommal van itt dolgunk (...) Egyáltalán nem tolerálják a homoszexualitást”.*

¹⁰ Kosovo (Serbia): The UN in Kosovo – a Legacy of Impunity; 2006. november; 3. old.

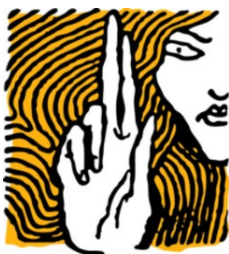
http://www.amnesty.org/en/alfresco_asset/9e8b74d2-a43a-11dc-bac9-0158df32ab50/eur700152006en.pdf

¹¹ OSCE Mission to Kosovo: Implementing the Anti-discrimination Law – A Challenge for Kosovo; 2007 június; 49. old.

http://www.ecoi.net/file_upload/227_1182856810_25298-914-en.pdf

¹² Gay Kosovars Flirt with Danger, írta: Tanja Matic, az Institute for War and Peace Reporting pristinai munkatársa; 2003 június

http://iwpr.qn.apc.org/?s=f&o=157141&apc_state=henibcr2003

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Magyar Helsinki Bizottság

Az iszlám vallás és a homoszexualitás viszonyát illetően a cikkben a következőket olvashatjuk: „*Sabri Bajgora, Koszovó főimámja (...) arra hívta fel a figyelmet, hogy az iszlám jog a homoszexualitást 'kezelendő és megelőzendő betegségnek' tekinti.*”

„*Megfigyelők szerint a koszovói társadalom homoszexuálisokkal szembeni ellenérzései növekedhetnek is, mivel a Szerbiával való konfliktus nyomán az agresszívan férfias viselkedésmódot egyre inkább hazafiasként értelmezik.*”

2007 májusában egy koszovói állampolgárságú férfi, Gramoz Prestreshi politikai menedékjogot kapott az Egyesült Államokban, mert hazájában homoszexualitása miatt üldözték. Az esetről a Metro Weekly című hetilap közölt egy írást¹³. A cikkben Prestreshit és az ügyvédjét is megszólaltatták. Prestreshi a következőket mondta: „*a történetem a családomnál kezdődik. Rájöttem, hogy meleg vagyok (...) és elkezdtek verni. El kellett hagynom az otthonunkat.*” Ezt követően a férfi meleg szervezetek által titokban fenntartott lakásokban lakott Koszovóban. 2005 szilveszter éjszakáján egy meleg barátjával ünnepelt, kimentek az utcára: „*Megvert minket két fickó. Eltörték az orromat, megvágta a nyakamon egy késsel és megbénították a barátom kezét.*” A két áldozat hívta a rendőrséget és bejelentette a bűncselekményt – Prestreshi később megtudta, hogy ez egyike volt az első ilyen jellegű támadásról szóló bejelentésnek Koszovóban. „*A rendőrök gúnyolódtak rajtunk, 'buziknak' neveztek. Aztán beküldtek a kórházba, ahol az orvos semmibe vett minket és azt mondta, 'beteg emberek' vagyunk.*” A támadás után Prestreshi és a barátja a velük történekről beszámoltak a sajtóban, de ez még nagyobb negatív figyelmet vont rájuk. Pestreshit újra brutálisan megverték. „*[A barátom] úgy érezte, nem tudja ezt tovább folytatni. Megölte magát. (...) Nem akart bezárva élni. (...) [A legtöbben] el sem tudják képzelni, milyen egyetlen szobába bezárva élni úgy, hogy nem léphetsz ki onnét.*” Prestreshi az Egyesült Államokba szökött, ahol egy emberi jogi szervezettől kapott segítséget. Ügyvédje a következőket mondta: „*Ha Prestreshinek nyíltan homoszexuálisokként vissza kellene mennie [Koszovóba], újra szenvedés várna rá. (...) Nehezen találna munkát, nem sétálhatna közterületen anélkül, hogy megtámadnák. (...) Az emberek pusztán a szexuális orientációja miatt gyűlölnék és bántalmazhatnák, anélkül hogy az állam részéről megtorlás fenyegetné őket.*”

A szövegben található fordítások nem hivatalosak.

Készítette: Lehóczki Anett, Budapesti Menedékjogi Jogklinika, Országinformációs Munkacsoport
Átnézte: Gyulai Gábor, Magyar Helsinki Bizottság

¹³Yusef Najafi; Safe Heaven – Gay man from Kosovo granted political asylum in the U. S., Metro Weekly 2007. május. 17.
<http://www.metroweekly.com/gauge/?ak=2706>